

GELİR DAĞILIMINDA GENEL TEORİK TARTIŞMALAR

Hakkı ÇİFTÇİ

Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü,

Yard.Doç.Dr.

hciftci@cu.edu.tr

Özet

Zenginlik israfı ve fakirin sefaleti arasında uçurumun gittikçe yükseldiği ya da zürafa örneğinde olduğu gibi son yıllarda sorunsallık ön plana gelir gelir dağılımı, insanlık tarihini değiştirecek bir sorun olarak var olmuştur. Fakat bu sorun, son bir kaç yüzyıldır varlığını daha çok hissettirmiştir. Modern çağlarda ekonomi biliminin insanlığa sunduğu ekonomik optimizasyonlar, göz ardı edilmiş gelir dağılımı sorunu hakkında çok fazla bir şey önerememiştir. Nitekim gelirin adil dağıtılamaması, alternatif sistem önerisi ya da yirminci yüzyılın ikinci yarısı sosyal refah devleti anlayışının ortaya çıkması gelmesinde en büyük rol sahibi olmuştur. Bu bakımdan, ürettikleri refahın, kabul edilebilir bir daire bölünmesi her ülke için de önemle durulması gereken bir konudur. Büyümeye yetki verilirse, sosyalleştirebilme mümkün olup büyümenin gelir dağılımını bozucu niteliği ile değil de adaletli bir şekilde gerçekleştiğinde ise mülkün temeline ulaşılabilecektir. Aksi halde bir düalist yapı oluşup süreç kesintiye uğrayabilecek ve çatışmalara zemin oluşturabilecektir. Bu bağlamda, eğitim, nüfus, sağlık gibi sosyal göstergeler hacimsel olarak büyüyüp değer olarak bir şey ifade edemeyecektir.

Anahtar Kelimeler: Gelir dağılımı, Gelir Dağılımı Teorileri, Gelir Dağılımında Adalet

Alan Tanımı: Gelir Dağılımı

**GENERAL THEORETICAL DISCUSSIONS IN INCOME DISTRIBUTION
Summary**

In recent years, as the gap between rich and poor poverty has risen, or in the case of giraffes, problematic has come to the forefront as income distribution, a problem that will change the history of humanity. But the problem is that the son has felt his presence for a few centuries more. In modern times, the economic optimizations of economics to mankind have not suggested much about the problem of disregarded income distribution. As a matter of fact, the income can not be distributed fairly, the alternative system proposal, or the second half of the twentieth century. Social welfare has become the biggest role in the emergence of

the understanding of the state. In this respect, the division of an acceptable circle of prosperity is a matter which should be emphasized for every country. If you are authorized to grow, you can socialize. If the growth of the income occurs fairly and not as a disruptive nature, the basis of property will be reached. Otherwise, a dualist structure will be formed and the process will be interrupted, creating a ground for conflict. In this context, social indicators such as education, population, health will grow in volume and will not mean anything.

Keywords: Income Distribution, Income Distribution Theories, Justice in Distribution of Income

JEL Code: D49

GİRİŞ

Sınırsız insan ihtiyaçlarını kıt kaynaklarla karşılayan bireyin üretimde bulunması ne kadar önemliyse, meydana getirilen hasılanın dağılımı da aynı şekilde büyük önem arz etmektedir. Çünkü; her ekonomik uğraşın ilk amacı, gerçek bir gelir yaratan mal ve hizmetler ortaya koymaktır. Yaratılan gelir düzeyinin, diğer bir deyişle, üretilen mal ve hizmetlerin niceliği belirli bir dönemdeki sosyal refahın belirlenmesi yönünden en iyi ölçüyü vermektedir. Sosyal refah düzeyinin ne yönde bir gelişme gösterdiğinin saptanabilmesi için, ulusal gelirin nasıl dağıldığı ve bu dağılımın yıllara göre nasıl değiştiğinin bilinmesi zorunludur. Bu tür bir bilginin bireyler için önemi büyüktür. Çünkü, bireyleri makro ekonomik açıdan birinci derecede ilgilendiren konu, toplum içinde yapılan üretimden(yaratılan gelirden) kendilerine ne kadar pay düşeceği. Schumpeter'e göre sosyal ortamın bir "termometre"si olarak nitelendirilen gelir dağılımı, kar marjlarının daraltılması, sendikaların direnme gücü, artan oranlı gelir vergisi, sosyal refah programları ve hükümet müdahaleleriyle yön değiştirmektedir(www.sbe.deu.edu.tr/Yayinlar/dergi/dergi02/bolum1.htm - 273k). Bu yön değiştirmede, "insanlar ne başkalarını satın alacak kadar zengin, ne kendilerini satacak kadar yoksul olmamalıdır. Servetler arasındaki büyük eşitsizlikler; hazineleri, sahiplerinin ellerinden alarak değil; hazine kurmanın yollarını ortadan kaldırarak; yoksulluğu yoksullar için bakımevleri kurarak değil yoksulluğu ortadan kaldırarak önlemek en temel yönetim sorunlarından biridir" diyerek, iyi bir yönetimin temel sorunlarından birinin yoksulluğu ve gelir eşitsizliğini ortadan kaldıracak köklü önlemler almak olduğunu belirten Rousseau, yaşamın amacı, en yüksek dalların ucundaki filizleri yemektir ve bunu başarmanın en muhtemel yolu ise uzun bacaklı zürafaların kısa bacaklıları açlığa mahkum etmesine seyirci kalmaktır" diye eleştirmekte olan Keynes, kapitalist piyasa ya da

“bırakınız yapsınlar” yaklaşımı ile hareket eden ve son on yıllarda tekrar kısa bacaklı zürafaları açlığa mahkum etmek ve eşitsizliği ebedileştirmek için dizginlerinden boşalan ve küresel gelir eşitsizliği ve yoksulluğun piyasanın toplumsal denetim altına alınması ve toplumun piyasanın kurallarından özgürleştirilmesi gereğini savunan Polanyi, “Politik İktisadın ve Vergilendirmenin İlkeleri hakkında” (On the Principles of Political Economy and Taxation, 1817) adlı ünlü eserine “emek, araç-gereç ve sermayenin bir araya getirilmesiyle yeryüzünün yüzeyinden elde edilen bütün ürünler toplumun üç sınıfı; toprak sahipleri, sermaye sahipleri ve emekçiler arasında paylaşılır” cümlesiyle başlayan Ricardo’ya göre, “toplumun farklı aşamalarında rant, kâr ve ücret olarak bu üç sınıfın üretimden elde edeceği pay toprağın verimliliğine, sermaye ve nüfus birikimine, tarımda kullanılan beceri ve araç gerece bağlı olarak değişecektir”. Bu dağılımı düzenleyen yasaları saptamak politik iktisadın temel sorunudur” şeklinde görüşler, gelir dağılımı adaletsizliğini önleme ve uygulanması gereken politikaların hassas dengeleri gözeterek tespitini esas almaktadır. Bu tespitle birlikte piyasa mekanizmasının otomatik olarak oluşturduğu gelir ve servet dağılımındaki gayri adil yapının düzeltilmesi, günümüzde bütün devletlerin ortak bir sorunu haline gelmiştir. Dünyada, ülkeler içindeki gelir dağılımı eşitsizliğinin yanı sıra, ülkelerarasındaki gelir dağılımı eşitsizliği de artmaya devam etmektedir. Gelir dağılımı çok yönlü ve boyutlu etkileri olan bir olgudur. Eğitimiyle, nüfus yapısıyla, rekabet sistemi ile, hukukla, sürdürülebilir kalkınmanın temelinde yer alan çevreyle ve bunların paydaşlarının elde ettiği faktör geliriyle, sektör gelirleriyle ve ekonomik sistemin içinde yer alan bütün kavramlarla çok yakın ilişkileri bulunmaktadır(Kazgan,1991,s3). Bu çalışma çeşitli ülkelerde uygulanan iktisat politikalarının bölüşüm üzerine etkileri yönünden değerlendirilmesi ve bu çerçevede bölüşümün daha adil hale getirilmesinde etkili olabilecek araçların belirlenmesidir. Bu araçların temel amacı bütün ekonomik, sosyal ve kültürel alanda ekonomik ve sosyal gelişmişliği dengeli ve yeterli bir gelişme programı oluşturmak ve gelir dağılımını düzeltici politikalar sağlamaya yönelik planlamak ve gerçekleştirmek olmalıdır” şeklinde beklentiyi içermektedir. Piyasa ekonomisinde, gelir dağılımı iktisat politikasının en önemli beş aracından biridir. Bütün İktisat teorileri gelir dağılımı ile ilgilenmiştir. Genelde iktisat teorisinde gelir dağılımı, birincil gelir dağılımı çerçevesinde ele alınmıştır. Fakat özellikle ikinci dünya savaşından sonra kamunun, ekonomide artan görevleri arasında gelir dağılımını düzeltmek önemli bir amaç haline gelmiştir. Devletin geliri yeniden dağıtıcı görevi, ikincil gelir dağılımını ortaya çıkarmıştır, birincil gelir dağılımı fonksiyonel gelir dağılımı olarak ifade edilirken, ikincil gelir dağılımı bireysel gelir dağılımı olarak ifade edilmektedir. İfade edilen dönemde, sosyal devletin en

önemli görevleri arasında gelirin adil dağılımını sağlamak yer almıştır. Fakat ekonomide kamu kesiminin etkinsizliği ve artan görevlerinin toplam ekonomiye maliyetinin artması, sosyal devleti tartışma konusu yapmıştır. Hakim ekonomik tez haline gelen Neo-Liberalizm, devletin küçültülmesini ve piyasa ekonomisi çerçevesinde özel kesimin öncülüğü ile ekonomik gelişmeyi önermiştir. Bu bağlamda gelir dağılımı artan ekonomik refah ile beraber, piyasa ilişkileri içerisinde düzeleceği ifade edilmektedir(Bilen,1998, s399). literatürde ise, bölüşüm(distribution) ve gelir dağılımı(income distribution) kavramlarının genelde aynı anlamda kullanıldığı ve bunlardan fonksiyonel ve kişisel gelir dağılımının anlaşıldığı görülmektedir. Bu tanımlar çerçevesinde bölüşümü, genel olarak, çıktının ve/veya bunun parasal karşılığı olan gelirin üretime katkıda bulunanlar arasında paylaşımı olarak tanımlayabiliriz. Görüldüğü gibi, üretimin varlığı, bölüşümün önkoşulu olmakta ve üretim sürecinde ortaya çıkan işbölümü, bölüşüm için de temel oluşturmaktadır. Çıktının üretime katılan faktörler arasında bölüşümü, fiziki ürün(aynı) ve/veya paraya dayalı olarak gerçekleşebilmektedir. Geri kalmış veya gelişmekte olan ülkelerde, bir çok alanda olduğu gibi, bu alanda da düalizm yaşanmakta ve bir tarafta paraya, diğer tarafta fiziki ürüne dayalı bölüşüm görülebilmektedir. Bununla birlikte günümüzün gelişmiş ekonomilerinde bölüşüm tamamen paraya dayalıdır. Dolayısıyla, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bölüşümün niteliğinin değişebildiği; bu alanda evrensel bazı kurallar yanında ülkeye, bölgeye, sektörlere özgü özelliklerin bulunduğu ifade edilebilir. Bölüşüm, ülkede uygulanan ekonomik sisteme bağlıdır. Nitekim piyasa ekonomisinin egemen olduğu kapitalist sistem ile devletin her türlü ekonomik faaliyeti düzenlediği sosyalist sistemde bölüşüm farklıdır. Çalışmamızda kapitalist sistemde bölüşüm ilişkileri üzerinde durulacaktır. Çünkü, kapitalist sistemin ve dolayısıyla bu sistemdeki bölüşüm ilişkileri, dünyada egemen konuma gelmit ve ülkemiz de Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana ekonomik sistem tercihini bu yönde belirlemiştir(Bilen Mahmut,Yumuşak İ.Güran 2001,s23). Gelir dağılımı teorileri, genellikle piyasa dağılımı veya birincil gelir dağılımı üzerinde dururken, 1929 kriziyle devletin ekonomide değişen fonksiyonu ile gelirin bir kesimden diğer bir kesime aktarılmasıyla, yani ikincil gelir dağılımı önem kazanmıştır. Bu nedenle, gelirin adil dağılımı sosyal devletin en önemli görevleri arasında yer almaya başlamıştır. Bu gelişmenin bir sonucu olarak, farklı ekonomik sistemlere sahip ve farklı gelişme seviyelerinde bulunan tüm ülkelerde gelir dağılımının iyileştirilmesi, iktisat politikasının temel amaçları arasında yer almaktadır. Bir ülkede gelirin dağılımı, o ülkenin gelişmişlik düzeyi, toplumun sosyal ve idari yapısı hakkında bir fikir verebilmektedir(Güçlü,Sami, Bilen Mahmut1995,s.160).

1.İktisadi Düşünce Okullarının Gelir Dağılımına Yaklaşımı

Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik açıdan olduğu kadar, sosyal ve siyasal açıdan istikrarın sağlanması ve bilhassa demokratik rejimin devamlılığı açısından, orta sınıf lehine gelir dağılımının iyileştirilmesi büyük önem arz etmektedir. İktisat teorisi çerçevesinde iktisadi okulların hepsi bu konuyu ele almış ve kurmuş oldukları gelir dağılımı modellerinde genelde fonksiyonel gelir dağılımı üzerinde durmuşlardır. Keynezyen iktisatçılar, Keynezyen ekolün temel yaklaşımına uygun olarak, konuyu makro boyutta ele almış ve gelirin fonksiyonel dağılımı üzerinde durmuşlardır. Bir başka deyişle, neoklasik ekolün mikro boyutta faktör fiyatlandırması olarak üzerinde durdukları bölüşüm olgusunu, benzer içerikte ancak, makro boyutta ele almışlardır.

Tablo:1. İktisat Politikalarının Gelir Dağılımına Etkilerini En Geniş Anlamda İlgilendiren Diğer Teoriler

Fizyokratların Bölüşüm Kuramı(Quesnay)	18. yüzyılın ikinci yarısında Fransa'da gelişen fizyokraziyle, iktisadi düşüncede "okul çağının başladığı ifade edilmektedir. Fizyokrat düşüncede bölüşüm, tarım sektörünün tek üretken sektör olarak kabul edilmesi nedeniyle, tarımın üzerine kurulmuştur. Burada, bölüşüm konusundaki görüşler okulun önde gelen düşünürlerinden olan Quesnay'a aittir. Buna göre, tek üretken faaliyet tarımdır ve toplumda, tarımdaki üreticiler(verimli sınıf) ile toprak sahipleri sınıfı, ticaret ve zenaatkar sınıfı(kısır sınıf) bulunmaktadır. Dr. Quesnay her dönemde ekonomiye malların nasıl, yeniden girdiğini ve bunların nasıl çeşitli sınıfların tüketimine gittiğini gösterirken; ekonomik faaliyetlerin sürekli bir döngü halinde olduğunu, bu sürekli döngüyle bir sosyal ürün yaratıldığını ve bunun, toplumdaki sınıflar arasında paylaştırıldığını ortaya koymaya çalışmıştır. Bu yaklaşıma göre, verimli sınıf, toprakta, emek ve sermayeyi kullanarak üretim yapanlardır. Bunlar ürünün bir bölümünü kısır sınıfa verir ve bu sınıf ürünün değerine bir şey katamaz, değer yaratamaz. Verimli ve kısır sınıfların mal alışverişinde, verimli sınıfın verdikleri hep kendisine, geriye dönecektir. Böylece, net ürün, sonunda başka bir sınıfa, toprak sahiplerine kalacaktır. Bu yaklaşım, Leontief tarafından geliştirilen girdi-çıkıtı tablosu yardımıyla kolaylıkla açıklanabilir.
Klasik Bölüşüm Kuramı	Klasiklerin, gelir bölüşümünü ücret, rant ve faiz olmak üzere üç faktörlü bir modelle incelemiş olmaları, fonksiyonel bölüşüme yaklaşımı ortaya koymaktadır. Daha sonraları Schumpeter'in buna girişimci karını eklemesiyle fonksiyonel bölüşüm tamamlanmıştır.
Neoklasik Bölüşüm	Neoklasik yaklaşım, bölüşüm sorununu iki ayrı düzeyde formüle etmektedir; bireyler arasındaki ve faktörler arasındaki bölüşüm. Gelirin

Kuramları	bireyler arasındaki bölüşümü üretim faktörlerinin bireyler arasındaki dağılımına ve faktör fiyatlarına bağlıdır. Sınıfsal bölüşüm sözkonusu olmadığı gibi, bireyler arasındaki bölüşümü belirleyen temel öge olan üretim faktörleri konusu da bir kenara bırakılmaktadır. Bu fiyatlandırma sorunu, toplumsal ve kurumsal etkenlerden bağımsız olarak ele alınmakta ve üretimin nesnel koşullarına bağlı olarak çözümlenmektedir. Neo-klasik iktisatçıların bölüşüm konusundaki görüşleri, marjinal verimlilik teorisine dayalı bölüşüm ve üretim fonksiyonuna dayalı bölüşüm teorileri başlıkları altında incelenmektedir. Marjinal verimlilik ilkesine dayalı bölüşüm kuramı ilkez, 1899 yılında John Bates Clark tarafından öne sürülmüş, daha sonra Wicksell ve Wicksteed tarafından geliştirilmiştir. Marjinal analizin faktör fiyatlandırması amacıyla uygulanmasının bazı temel ve genel ilkelerini Menger’de bulmak olanaklıysa da, neoklasik bölüşüm teorisi, 19. yüzyılın sonlarında Wicksteed ve Clark ile en olgun düzeyine ulaşmıştır. Bu kuram, üretim faktörlerinin üretime yaptıkları katkı ölçüsünde pay alması gerektiğini ve böylece, tüm ürünün faktörler arasında bir artık bırakmaksızın dağılarak adil bir bölüşümün sağlanacağını ifade etmektedir.
Üretim Fonksiyonuna Dayalı Neo-Klasik Bölüşüm Kuramı	Neo-klasik iktisatçıların faktör payları ve bölüşüm sorunları için geliştirdikleri kavramsal araç, verimlilik analizlerinin konusu olan faktörlerin marjinal verimlilikleri ve esneklikleridir. Üretim fonksiyonu da, verimlilik ve eş-ürün analizlerinden oluşan bir bütün olduğundan, neo-klasik üretim ve bölüşüm teorisi içiçe girmiş bir görünüm arz etmektedir. Böylelikle, bölüşümle ilgili tüm sonuçları üretim fonksiyonundan elde etmek olanaklıdır.
Keynezgil Bölüşüm Kuramları	Keynes de bölüşüm üzerinde durmuş ve kapitalist ekonominin iki temel sorununun tam istihdam ve gelir dağılımı olduğunu vurgulamakla birlikte, daha çok birinci sorunu çözmekle uğraşmıştır. Getirdiği analiz yöntemleri kendinden sonra gelen iktisatçılar tarafından uzun dönem büyüme ve bölüşüm teorileri için hareket noktasını oluşturmuştur.
Sentezci Kuramlar	Neoklasik ve Keynezyen gelir dağılımı modellerinin eksik yanlarını karşılıklı olarak tamamlamaya çalışarak sentezci görüşler de ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunların başlıcaları Weintraub, Ferguson, Findlay ve Robinson modelleridir.

Kaynak: Aktan, Coşkun(2006), www.sbe.deu.edu.tr/Yayinlar/dergi/dergi02/bolum1.htm - 273k, Bölüşüm İlişkileri Ve Bu İlişkilerin Düzenlenmesinde Etkili Olabilecek İktisat Politikalarının Değerlendirilmesi, Erişim tarihi:29/09/2006

Böylece; Klasikler, faktör payları ve bunun sınıfsal içeriği, Neoklasikler, sadece faktör fiyatlandırması, Keynesyenler ise, gelirin paylaşımını fonksiyonel anlamda

ele almışlardır. Bu açıklamalardan ister sınıfsal gelir dağılımı, ister faktör fiyatlandırması, isterse fonksiyonel gelir dağılımı olsun, bunların gerçekleştiği bir süreç bulunmaktadır. Bir başka deyişle, gelir dağılımı ilişkilerinin belirlediği bir sonuçtur. Klasik iktisadi düşüncede piyasa ekonomisinin tek başına sosyal refahın optimizasyonunu sağlayacağı ve bu nedenle devletin ekonomiye müdahalesine gerek olmadığı görüşü hakim olmuştur. Neo-klasik iktisadi düşüncede ise piyasa ekonomisinin bazı faktörler dolayısıyla başarısızlığa uğrayabileceği böylece, sosyal refahın optimumdan uzaklaşabileceği görüşü savunulmuştur. Neo-klasikler, klasik iktisatçılardan farklı olarak devletin ekonomiye müdahalesinin gerekli olduğunu, ancak bunun "sınırlı" olması gerektiği görüşünü savunmuşlardır. Post-Keynesyenlerin gözünde , gelir politikası, gelirin başlıca kategorilerinin (ücret, kar,rant) yıllık artış oranlarının saptanmasıyla işe başlamalıdır. Ancak büyüme için gerekli yatırımların finansmanında, şirketlerin dağıtılmamış karlarının bu politikanın dışında tutulmasına özen gösterilmelidir. Fakat gelir dağılımı sorunu bu yıllık artış oranlarını da belirler. Post Keynesyenler için gelir dağılımı sorunu genel bir sosyal anlaşma ile düzenlenmelidir. Gelir dağılımı hedefleri büyüme ve yatırım büyüklüklerine göre tayin edilmelidir. Gelir politikası, yatırımların finansmanını ve ekonominin üretim kapasitesi ile talep arasındaki ahengi sağlamalıdır(Lepas,1983,s171). Öte yandan Klasik iktisatçılar, ücret artışlarının (gelir paylaşımının) doğal bir mekanizma sonucunda, işgücü arzının artışına ve azalışına bağlı olarak ya da bir ücret fonu çerçevesinde oluştuğunu ve bu nedenle de ücretleri hükümetlerin ya da sendikaların gayretleriyle doğal düzeyin ya da fon miktarının üzerine çıkarmanın bu dengeyi bozacağını ve hatta ücretleri daha da düşürücü sonuçlar doğuracağını savunarak gelir eşitsizliğine müdahale edilmesine karşı çıkmışlardır(Lordoğlu, Özkaplan, Törüner,1999,s137). Gelir eşitsizliğine ve gelirin sınıfsal dağılımına ilişkin Marx'ın temel yaklaşımı artık-değer teorisidir. Marx, ücretin emeğin değil ama emek-gücünün karşılığı olduğunu ve işgücüne ödenen değer, bu işgücü tarafından yaratılan değer altında olduğunu belirtir. Marx'a göre kapitalist birikimin ve eşitsizliğin kökeninde bu ilişki yatar. Piyasaya müdahale edilmesine ve onun düzenlemesine karşı çıkan görüşler klasik iktisatçılarla sınırlı değildir. Laissez-faire'in iki savaş arasında yaşadığı büyük çöküşten sonra 20. yüzyılın ikinci yarısında da benzer yaklaşımlar bu kez yeni-liberaller tarafından savunulmuştur. Bunun yanı sıra, Klasik iktisadın devlete biçtiği görev, kurulu düzenin devamı için bir tür gece bekçiliği yapmaktır diyen Smith, gelir dağılımına da gelirin yeniden dağılımına da kayıtsızdır(Çelik, Aziz 2004,s13). Piyasanın iki savaş arasında yaşadığı büyük çöküşe rağmen bırakınız yapsınlar yaklaşımı gücünü korudu. Liberalizmin 20. yüzyıldaki önde gelen temsilcisi olan Frederick Von Hayek, 1944'te yazdığı The Road to Serfdom,

(Köleliğe Giden Yol) kitabı ile piyasaya her türlü devlet müdahalesine karşı çıktı ve piyasayı düzenlemeye yönelik müdahaleleri köleliğe doğru gidiş olarak niteledi(Hayek, Frederick A. Von(2001). Görüşlerinin hayata geçmesi 1980'li yılları bulan Hayek, savaşın hemen ardından başlayarak devletin sosyal ödevlerine şiddetle karşı çıktı. Hayek, devletin işlevini ve müdahalesini sadece rekabetin daha iyi işlemesini sağlayacak bir hukuk düzeni kurmak olarak tanımladı ve sosyal korumacı düzenlemeleri reddetti. Hayek, net bir biçimde piyasaya dayalı ekonomik düzen içinde sosyal adalete yer olmadığını ve sosyal adaletin boş bir kavram olduğunu; sosyal adalet adına bir otorite tarafından piyasaya getirilecek yükümlülüklerin varlığı durumunda, piyasayı korumanın mümkün olmadığını ve sosyal adaletin ancak bir komuta ekonomisinde ya da merkezi olarak yönetilen bir ekonomide mümkün olduğunu ileri sürdü . Hayek, Keynesyen makroekonomik politikalar ve açık finansman dahil, piyasaya müdahalenin her türüne düşmanca bir tutum takındı. Onun radikal yeni-liberalizmi; ekonomik planlamanın bireysel özgürlükle tamamen uyumsuz olduğu inancına dayalıdır(Hayek, Frederick A. Von(1976). Devletin sosyal düzenleyici rolüne karşı bir başka kökten piyasacı eleştiri ise, Milton Friedman'dan gelmiştir. Friedman, devletin rolünü; sadece piyasanın işleyişi için yasal çerçeveyi sağlamak ve hakem olmak şeklinde tanımlayarak, aralarında sosyal sigorta programları, kamunun toplu konut yapımı gibi önlemler de olmak üzere devletin sosyal harcamalarına karşı çıkmaktadır(Kari Polanyi Levitt(2000). Friedman, sendikaların işgücü tekeli yaratarak piyasanın etkinliğini ve istihdamı azalttığını ve genel olarak çalışanların gelirlerini daha da eşitsiz hale getirdiğini iddia etmektedir(Friedman, Milton 1988 s.203).

Özetle, literatürde mevcut farklı görüşlerin gerisinde yatan en önemli öge, yapılan değerlendirmelere yoğun olarak ideolojilerin dahil edilmesidir. Bunun yanında, iktisadi ekollerin, taşıdıkları ideolojilerin de etkisiyle, ekonomik konulara yaklaşımlarının farklılığı(paradigma farkı) da bu kargaşa üzerinde etkili olmuştur. Öyleki, klasikler büyüme sürecinde faktör paylarının gelişimini incelerken, faktör paylarını aynı zamanda sınıf temeline de dayandırmışlardır. Oysa neoklasik iktisatçılar, sınıfsal boyutu gözardı ederek gelir dağılımını sadece faktör fiyatlandırması olarak açıklamışlardır.

2. Fonksiyonel Gelir Dağılımına Dönük Başlıca Teoriler

İktisadi büyüme, yoksulluğun ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin azaltılmasında gerekli unsurlardan biridir. Yoksul ülkelerin büyük bir kısmı yoksulluktan kurtulmalarını sağlayacak bir iktisadi büyümeyi sürdürülebilir bir çerçevede gerçekleştirememektedirler. Ricardo'nun görelî paylar kuramından çıkan sermaye

birikimi ve teknik ilerlemenin durduğu durağan duruma doğru ekonomi ve toplumun kaçınılmaz ilerlemesini gösteren basitleştirilmiş bir makroekonomik modeldir Ricardo'nun gelir dağılımı teorisinde ekonomi endüstri ve tarım olmak üzere kabaca iki kesime ayrılır. Ekonominin genel gelişimi açısından önemli olan kesim tarım kesimidir. Teori, üç ana varsayıma dayanır. Bu varsayımlardan ilkinde göre, tarım arazisi sınırsız olmadığından ve tarım arazisi aynı kaliteye sahip olmadığından, tarım azalan verimler yasasına tabidir. İkinci varsayım (Malthus Yasası), ücretlerin asgari geçim düzeyinin üstüne çıkması halinde nüfusun hızla artacağını ve bu düzeyin altına düşmesi durumunda ise azalacağını öngörür. Son olarak, iktisadi gelişmede anahtar bir role sahip olan sermaye birikimi için kar son derece önemli bir unsurdur. Ricardo Kuramında ekonominin çıktısı kiralalar, ücretler ve karlar olmak üzere üç ana pay arasında bölüşülür Kira arazi üzerinden elde edilen bir getiridir ve azalan verim ilkesi nedeniyle ortaya çıkar. Ücretler ise emeğin getirisidir. Emeğin doğal fiyatı (ücreti) piyasa ücretinin uzun dönemde yöneleceği ücretler düzeyidir. Bu ise çalışan kesimleri asgari bir yaşam düzeyinde korumaya ancak yeten bir ücret düzeyidir. Asgari geçim düzeyi, çalışanların fiziki, kültürel ve toplumsal gereksinmelerini karşılayacak bir asgari standardı ortaya koyar. Emeğin doğal fiyatı, piyasadaki fiili ücret düzeyi olup arz ve talep tarafından belirlenir. Emek talebi kar oranına ve dolayısıyla sermaye birikim düzeyine bağlıdır. Sermaye birikim düzeyi yüksek ise emeğe olan talep artar ve bu durum emeğin piyasa fiyatının emeğin doğal fiyatının üzerine çıkmasına yol açar. Gelir toplamındaki üçüncü pay olan kar, gelir toplamından ücret ödemeleri ve kiralaların çıkarılmasından sonra geriye kalan miktardır. Karlar, iktisadi gelişmenin esas kaynağını oluşturan net yatırımı ya da sermaye birikimi oranını belirlediklerinden ve sermaye birikimini olanaklı kılan tasarrufun kaynağı olduklarından son derece önemli bir etmendirler. Ricardo'nun gelir dağılımı kuramı iki ayrı ilkenin işleyişine dayandırılabilir (Aktan, 2002). Milli hasılanın kira, ücretler ve karlar arasındaki bölüşümünü açıklamakta kullanılan “ marjinal ilkesi” ve Milli hasıladan kiranın çıkarılmasından sonraki bakiyenin ücretler ve karlar arasında bölüşümünü açıklamakta devreye konulan “artık (surplus) ilkesi”.

2.1. Marxgil Gelir Dağılımı Kuramı

Marx'a göre komünizmin ilk aşaması olan sosyalizmde kişiler bireysel çabalarına ve topluma yaptıkları katkıya göre, nihai aşama olan komünizmde ise ihtiyaçlarına göre ödüllendirileceklerdir. Ancak bu şemaların her ikisinde de önerilen bu ilkeler mutlak eşitliği öngörmez. Değerin emek kuramına göre yaratılan değer miktarı işçilerin kalifiye olup olmadıklarına ve emeklerinin karmaşık olup olmadığına bağlıdır. Karmaşık işlerde çalışan bir işgücü basit bir

işte çalışana göre daha fazla değer üretir. Bu nedenle sosyalist gelir dağılımı teorisi yüksek kalifiye işgücünün düşük kalifiye olanına kıyasla daha fazla ücret alması gereğini onaylar. Kişisel çabalar, eğitim ve tecrübe sonucunda emeğin daha fazla kalifiye hale gelmesi halinde ortaya çıkacak gelir farklılıkları da meşru olacaktır(Peterson, Wallace C,s453). Öte yandan, kişiler arasında doğuştan gelen fiziki (daha güçlü olma veya daha fazla çalışabilme) veya entelektüel farklılıklar da gelir dağılımında eşitsizliğe yol açabilir. Bu nedenle, sosyalist eşitlik, kişilerin sahip oldukları gelirlerin eşit olmasını değil; gelir elde etme fırsat ve koşullarında eşit olmayı içerir. Komünizm aşamasında “yeteneklerine göre herkesin katkıda bulunması, ihtiyaçlarına göre herkese katkı sağlanması” ilkesi de gelirden mutlak eşitliği öngörmez. Kişiler fiziki ve entelektüel düzeyde farklı oldukları sürece farklı ihtiyaçlara sahip olacaklar ve bu nedenle gelir dağılımında eşitsizlik komünizm aşamasında da devam edecektir. İki tür komünizmden bahsedilebilir: kaba komünizm ve gerçek komünizm. Daha iptidai bir nitelikte olan ve daha önce baskı altında bulunan ve imtiyaza sahip olmayan kesimin güçlü ve zengin olan kesime karşı tepkide bulunacağı kaba komünizm döneminde yalnızca ücretlerde eşitlik talebinde bulunulacaktır. Zira bu dönemde gösterilecek tepkiler kıskançlık ve çekememezliğin bir ifadesidir ve herkesin ayrı ayrı sahip olmadığı her şeyin tahrip edilmesini amaçlar. Marx, güç kullanarak yetenek ve becerilerin ortadan kaldırılmasını ve insanların şahsiyetlerinin reddini gerektiren bu tip bir komünizm anlayışını reddeder. Marx, özel mülkiyetin reddedilmesinin ötesinde daha önceki dönemlerde edinilen servet farklılıklarını ortadan kaldırmayı amaçlayan gerçek komünizmi önerir. Marx’ın öngördüğü gerçek komünizm ise, dağıtıcı adaleti gerektirir. Marx kapitalist sistemde ortaya çıkan gelir dağılımı eşitsizliği ve adaletsizliğini eleştirse de sosyalist ve komünist aşamalarda da gelirlerin eşit bir düzeye getirilmesini ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin tamamen ortadan kaldırılmasını öngörmez. Toplumu meydana gelen sınıflar, etnik gruplar sonucunda oluşan veya siyasi ve sosyal güç ve yetkilerin kullanılması neticesinde ortaya çıkan eşitsizlikler ile piyasa ekonomisinin faaliyette bulunması sonucu ortaya çıkan eşitsizlikler ortadan kaldırılmalıdır(Peterson, Wallace C,s453). Bununla birlikte, doğal farklılıklara (fiziki veya entelektüel farklılıklar) dayanan eşitsizlikler ile beceri ve bilgi edinimi ile kişisel tercihlerden (daha fazla çalışma ya da boşta kalma tercihleri gibi) eşitsizlikler engellenemez ve meşru görülebilir. Ancak, bireysel özgürlüğü kısıtlayan ve bireylerin potansiyellerini geliştirmelerini engelleyen gelir dağılımındaki eşitsizlikler ortadan kaldırılmalıdır(Aktan,2002,s.33).

2.2 Kaldor'un Gelir Dağılımı Teorisi

Kaldor'un gelir dağılımı teorisi, daha yüksek bir reel yatırım düzeyinde tam istihdam dengesinin sürekliliğinin sağlanması açısından gerekli olan daha yüksek bir tasarruf-çıkıtı oranını gerçekleştirmek için gelir dağılımında bir kaymanın gerekli olduğunu ortaya koyar. (Aktan,2002,s.33).

2.3 Weintraub'un Gelir Dağılımı Teorisi

İstihdam ve çıktının artmasına paralel bir şekilde karların toplam gelirdeki göreceli payları da artacaktır. Çünkü çıktı arttıkça irat sahibi sınıfın gelirindeki göreceli düşüşten girişimci gruplar ve kar geliri elde edenler yararlanacak ve paylarını artıracaklardır. Sonuçta azalan verimler ilkesi ve parasal ücretlerin sabit olduğu varsayımları geçerli ise gelir ve çıktı düzeyindeki bir artış büyük bir ihtimalle ücretlilerin (sabit gelirlilerin) aleyhine, kar geliri elde edenlerin lehlerine gelir dağılımını değiştirecektir(Aktan,2002,s.33).

2.4.Clark'ın Marjinal Verimlilik Kuramı

Clark'ın teorisi, kısaca "her üretim faktörünün getirisi, tam rekabet koşulları altında, bu üretim faktörünün marjinal ürününe eşit olduğunda dengededir" şeklinde özetlenebilir.

3 Keynezcil Bölüşüm Kuramları

Keynes de bölüşüm üzerinde durmuş ve kapitalist ekonominin iki temel sorununun tam istihdam ve gelir dağılımı olduğunu vurgulamakla birlikte, daha çok birinci sorunu çözmekle uğraşmıştır. Getirdiği analiz yöntemleri kendinden sonra gelen iktisatçılar tarafından uzun dönem büyüme ve bölüşüm teorileri için hareket noktasını oluşturmuştur. Ayrıca, hemen hemen tüm bölüşüm teorileri, Kalecki modeli ve bunun bir uzantısı olan Mitra modeli dışında, açık ya da örtük olarak tam rekabet varsayımına dayanmaktadır.

Tablo:2. Keynezcil Bölüşüm Kuramları

Boulding Modeli: Muhasebe Özdeşlikleri Kuramı	Göreceli kar ve göreceli ücretlerle ilgilenen mikro bölüşüm teorilerinin ücret ve karların genel düzeyi ve bölüşüm yapısını belirleyen faktörlerin açıklanmasında yeterli olamayacağını, dolayısıyla, bir makro bölüşüm teorisinin gerekli olduğunu ifade etmiştir. Boulding, teorisinde milli gelirin ücretler ve karlar arasındaki dağılımını, yatırım, tasarruf ve likidite tercihinin belirlediğini ortaya koymuştur.
--	---

Cartter Modeli	Modelde, fonksiyonel gelir dağılımı, ex ante tasarruf-yatırım eşitliğine bağlanmış ve denge gelir düzeyi hareket noktası olarak alınmıştır. Modelde temel amaç, gelirin ücret payı ve ücret dışı pay arasında fonksiyonel dağılımındaki bir değişikliğin denge gelir durumunu nasıl etkilediğini göstermektir. Dolayısıyla, model, gelir bölüşümünü değil, bölüşülen gelirden ortaya çıkan değişimin sonuçlarını ortaya koymaya yöneliktir. Bu nedenle, gelir dağılımının düzeltilmesi yönündeki politika uygulamalarının değerlendirilmesi bakımından bazı ipuçları bu modelden elde edilebilmektedir.
Kaldor Modeli	Kaldor, tam istihdam halindeki bir ekonomide, göreceli faktör paylarını, yatırım oranının belirlediğini ortaya koymaya çalışmıştır. Modelin varsayımları şöyle özetlenebilir;Ekonomide tam istihdam geçerlidir. Bu nedenle, toplam üretim ya da gelir veridir. Gelirler, ücret(W) ve karlar(P) olmak üzere emekçiler ve girişimciler arasında paylaşılmaktadır. Burada, ücretler sadece el emeğini değil, maaşları da içerirken; karlar sadece girişimci gelirlerini değil, genel olarak mülkiyet gelirlerini de içermektedir. Bu iki grup arasındaki temel fark, marjinal tüketim eğilimlerinin(ya da tasarruf) farklı ve ücretlilerin marjinal tasarruf eğilimlerinin, kapitalistlerden küçük olmasıdır. Kaldor modeli, yatırımın gelire olan oranındaki değişikliklerin, kar ve ücretlerin gelir toplamındaki göreceli paylarında ne gibi değişiklikler getireceğini göstermeye yöneliktir.
Rothschild Katkısı	Rothschild, Kaldor modelinden hareketle tam istihdam koşullarında, düşük oranlı bir enflasyon ve hızlı büyümenin olduğu bir durumda, girişimcilerin kararları ve bunların gelir bölüşümü üzerindeki etkilerini ortaya koymaya çalışmıştır.
Pasinetti Modeli	Pasinetti modeli, ekonominin tam istihdam koşullarında büyüdüğü varsayımı altında, büyüme süreci içinde ortaya çıkan bölüşüm-birikim ilişkilerini incelemektedir. Modelin hareket noktası, Kaldor modelindeki eksikliği gidermektedir
Kalecki Modeli : Monopolleşme Derecesi	Kalecki modeli, eksik rekabet koşulları altında istihdam düzeyinin, üretim düzeyi ile belirlendiği ve firmaların eksik kapasite ile çalıştıkları varsayımlarına dayanılarak açıklanmaktadır. Firmalar, aksak rekabette ötürü, fiyatlarını saptamada kar maksimizasyonu ilkesi yerine rakip firmaların fiyatlarını ve ortalama temel maliyetleri dikkate almaktadır.
Mitra Modeli	Cournot'un "Firma davranış modeline dayalı teorisini" değiştirerek, yeniden kurmasına neden olmuştur. Mitra'nın temel varsayımı, Kalecki gibi,

	piyasaların eksik rekabet koşullarında çalışıyor olmasıdır. i. girişimci, (qi) birim mali piyasa fiyatı p'den satabilir. Bu girişimcinin maliyetleri üretimin artan bir fonksiyonudur. Mitra burada, Cournot'un "her girişimcinin üretim miktarını değiştirmesi durumunda rakiplerinin buna bir tepki göstermeyeceği inancıyla, karlarını maksimize etmeye çalışacakları" şeklindeki varsayımı uyarlamaktadır.
Robinson'un Eksik Rekabet Modeli	Bu model belli ölçüde Kaldor ve Pasinetti modeline benzemektedir. Bununla birlikte, Robinson kendisini tam olarak bu modellerin temsilcisi olarak kabul etmemiştir. Ancak, bu model belli ölçüde "derleme" karakteri göstermektedir. Robinson'un kendinden önceki teorilerde ortaya konulan ücret ve kar payının faktör arzı ve bunlar arasındaki ikame elastikiyetine bağlı olduğu görüşünü kabul ettiği görülmekte; bunlara üç faktör daha eklemektedir.

Kaynak: Aktan Coşkun(2006), www.sbe.deu.edu.tr/Yayinlar/dergi/dergi02/bolum1.htm - 273k, Bölüşüm İlişkileri Ve Bu İlişkilerin Düzenlenmesinde Etkili Olabilecek İktisat Politikalarının Değerlendirilmesi,Erişim tarihi:29/09/2006

Bu varsayım, Marx'tan, Adam Smith'e; Kaldor'dan, Samuelson'a kadar uzanmaktadır. Sözkonusu iktisatçılar tekeller ve aksak rekabet hakkında bazı değerlendirmeler yapmış olsalar da, modellerini tam rekabet varsayımına dayalı olarak kurmuşlardır. Sözkonusu teorilerin açık ya da örtük varsayımları etkili olmuştur. Bu temel nitelikteki varsayımlar; kapalı ekonomi varsayımı, teknolojik gelişme varsayımı ve dışa açıklık varsayımıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gelir dağılımındaki eşitsizliklerin birçok nedeni bulunmaktadır. Çeşitli sosyal sınıfların yaşam koşulları ve hayat standartları arasındaki fark eşitsizlik olarak tanımlanabilir. Gelir eşitsizliği ise belirli bir orandaki nüfus diliminin milli gelirden aldığı pay ile aynı orandaki bir başka nüfus diliminin milli gelirden aldığı pay arasındaki farklılığı göstermektedir. Ülkenin içinde bulunduğu yapısal oluşumlar (nüfus yapısı, işsizlik, kayıtdışı ekonomi, enflasyon vb.) ve üretilen politikalar (vergi, sosyal güvenlik, tarım, fiyat politikaları vb.) gelir dağılımında bozulmalara neden olabilmektedir. Düşük gelirli olanların artan gelirden daha fazla pay alamamalarının nedenlerinden birisi nüfus artış hızının yüksek seviyelerde olmasıdır. Oluşturulan gelirden pay alınabilmesi, herşeyden önce bir işte çalışır

olmakla mümkündür. Bu bakımdan, istihdam artırıcı ve işsizliği önleyici politikalar, yatırım politikaları öncelikli olmak üzere siyasal iktidarların amaçlaması gereken temel hedeflerin başında gelmelidir. İktisadi kalkınma bağlamında Teorik olarak değerlendirildiğinde ise Rostow (1960)'a göre ülkelerin gelişmelerinde birbirini izleyen beş aşama bulunmaktadır: (1) Geleneksel toplum, (2) Kalkışa hazırlık, (3) Kalkış, (4) Gelişen topluma geçiş ve (5) Olgunluk Dönemlerini içeren Ekonomik Büyüme Aşamaları Modeli, modern sektördeki yatırım hızı ve sermaye birikim oranı tarafından Yapısal Değişim Teorileri ve Bağımlılık Yaklaşımı gibi modellemeler görülmektedir. Fizyokratlar "Doğal Düzen", Klasik İktisatçılar da "Görünmez El" düşüncesi ile ekonomik faaliyetlerin işleyişinde ortaya çıkabilecek dengesizlik ve istikrarsızlıkların esasen geçici nitelikte olduğunu ve bunların zaman içerisinde ortadan kalkacağını savunmuşlardır. Neo-klasik İktisadi Düşünce ise, piyasa ekonomisinin tek başına optimum sağlamaktan uzak olduğunu ve bu nedenle kamu ekonomisine gerek olduğunu açıklamıştır. Öte yandan, ekonominin çıktısını belirleyen kurumsal yapı pozitif ya da negatif nitelikte olabileceği gibi, pozitif nitelikli müşevviklerin yürütme işlevinin yerine getirilmesi sırasında saptırılması da mümkündür. Pozitif nitelikli kurumsal yapı topluma doğru müşevvikler verirken, negatif nitelikli kurumsal yapılar ise yanlış müşevvikler verecektir. Ayrıca etkin çıktıya ulaşılmasının ikinci adımı da uygulamadan geçmektedir. Kurumsal yapı topluma doğru müşevvikler verirken, negatif bürokratik uygulamalar doğru müşevvik yapısının saptırılarak çıktının beklenenden daha düşük olmasına yol açabilir. Küresel piyasa, gelirin yeniden dağılımı için kamusal müdahalelerin artırılması zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Bu durum, küreselleşme koşullarında devletin yeniden dağıtıcı ve sosyal rolünü daha da artırmaktadır. Küreselleşmenin tehdidi altındaki ulus-devlet, bir yandan sosyal müdahalesine daha fazla ihtiyaç duyulan bir yapı, bir yandan da zayıflayan bir yapı olarak ciddi bir gerilim alanı haline gelmektedir. Bugünkü sosyal ve ekonomik huzursuzluğun temelinde çağdaş refah kapitalizminin yeniden değerlendirilmesine ilişkin gelir dağılımını düzeltici tartışmalar ve uygulanması gereken politikalar tartışılmaktadır. Teorilerin koordineli bir şekilde harmanlanması gerekmektedir Abramovitz, Moses(1983,s49). Öte yandan Frank Knight, “ilerleme bir mutluluk meselesi değil, bir mutsuzluk meselesidir.” Yani, eğer insanlar mutsuzluklarının temelini

fakirlik ve maddi yoksunluk olarak görüyorlarsa ve bu alanlardaki çabalarından netice alacaklarına inandıkları bir sosyo-ekonomik ortam içinde yaşıyorlarsa, “ilerlemenin motorunu çalıştıracak dinamiği oluştururlar.

KAYNAKÇA

Abramovitz, Moses, “*Orta Yolda Ağır Aksak Giderken*”, Dünya Ekonomisinde Bunalım(Seçme Yazılar), Ar Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş.İstanbul, 1983, Çev. Sağlam Dündar ve Çakman Kemal.

Aktan Coşkun Can & Vural İstiklal Yaşar, “Başlıca Fonksiyonel Gelir Dağılımı Teorileri ve Bölüşüm Adaleti”, İçinde: Yoksullukla Mücadele Stratejileri, (Ed. Aktan Coşkun Can), Ankara:Hak-İş Konfederasyonu Yayınları, 2002.
www.sbe.deu.edu.tr/Yayinlar/dergi/dergi02/bolum1.htm - 273k, Bölüşüm İlişkileri Ve Bu İlişkilerin Düzenlenmesinde Etkili Olabilecek İktisat Politikalarının Değerlendirilmesi,Erişim tarihi:29/09/2006

Bilen Mahmut & Muharrem Es “Gelir Dağılımı Sorunu ve Çözümünde Yeni Arayışlar”, Yönetim ve Siyasette Etik Sempozyumu, 1998, Adapazarı. 376-399.

Bilen, Mahmut & Yumuşak, İ.Güran, “*Gelir Dağılımı Beşeri Sermaye İlişkisi ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme*”, Dr. Araştırma Görevlisi, Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Araştırma Görevlisi, Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, 2001.

Çelik, Aziz. “*AB Ülkeleri ve Türkiye’de Gelir Eşitsizliği: Piyasa Dağılımı-Yeniden Dağılım*”, Çalışma ve Toplum, 2004/3, Kristal-İş Sendikası Eğitim Dairesi Müdürü

Friedman, Milton. Kapitalizm ve Özgürlük, Çeviren: Doğan Erberk ve Nilgün Himmetoğlu, İstanbul: Altın Kitaplar, 1988.

Güçlü,Sami & Bilen Mahmut. “*1980 Sonrası Dönemde Gelir Dağılımında Meydana Gelen Değişmeler*”, Yeni Türkiye Dergisi, Sayı. 6, Eylül - Ekim 1995. 160-171

Hayek, Frederick A. Von. The Road to Serfdom, London: Routledge, 2001.

Hayek, Frederick A. Von. Law Legislation and Liberty, Volume 2: The Mirage of Social Justice, Chicago: The University of Chicago Press, 1976.

Kari Polanyi Levitt. “*The Great Transformation from 1920 to 1990*”, Karl Polanyi in Vienna-The Contemporary Significance of The Great Transformation, Ed: Kenneth McRobbie, Kari Polanyi Levitt, London: Black Rose Books, 2000.

Kazgan, Gülten. Türk Ekonomisine Sosyal Demokrat Çözümler, “Giriş”, Cilt: 1, İstanbul: TÜSES Vakfı, 1991.

Kuvvet Lordoğlu. Nurcan Özkaplan & Mete Törüner. Çalışma İktisadı, 3. Baskı, İstanbul: Beta, 1999.

Lepas, Armand. Post Keynesyen Düşünce, Ar Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş. İstanbul, 1983, Çev. Sağlam Dündar ve Çakman Kemal.

Peterson, Wallace C., “*Income, Employment, and Economic Growth; Gelir İstihdam ve Ekonomik Büyüme*”, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları:145, Çeviren Servet Mutlu, Eskişehir 1976.